

BOEKBESPREKINGEN Grondboor & Hamer, jaargang 71, nr. 2, 2017

Spiegelzee

Auteur: Salomon Kroonenberg

(Boekbespreking door prof. Jan Smit)

Goed, rijk geïllustreerd spannend geschreven boek met een complete en duidelijke uitleg van het Onderzoek naar zeespiegel veranderingen en de problemen die er onder liggen. Kort gezegd; dit boek is een aanrader!

Ik ken het schrijverstalent van Kroonenberg al van de tijd dat hij schitterende stukjes schreef in het mededelingenblad van het KNGMG als voorzitter van de club. Altijd het eerste om te lezen. Ik heb het boek in een ruk uitgelezen met GoogleEarth ernaast om alle exotische oorden te bekijken die genoemd worden in het boek. Vanikoro, Huon, Kaspische zee en ga maar door. De figuren zijn vaak erg duidelijk in een tijd dat je wordt doodgegooid met cardiogram-achtige wiggle-lijntjes van allerlei 'proxies' voor temperaturen en isotopen.

Het eerste deel is ingeruimd voor de zeespiegelstanden gedurende het Eemien, de warme periode 120.000 jaar geleden. Die lagen 6-7 meter hoger dan nu en zijn niet aan enig menselijk ingrijpen te danken, maar geheel aan de variaties van de baan van de Aarde om de Zon en de scheefheid van de stand van de aardas. Dat wordt door Kroonenberg niet verder uitgelegd. Zijn beschrijvingen van het vinden van die oude zeespiegelstanden zijn vlot leesbaar en zeer verhelderend uitgelegd, met vele anekdotes van boeiende, eigenwijze, kleurrijke onderzoekers van over de hele wereld. Gaandeweg gaan we naar het Holoceen, naar de huidige stand van onderzoek naar de zeespiegelstanden van na de laatste ijstijd, en vooral wat die voor Nederland betekenden.

De ingewikkelde waarnemingen en onderzoeken naar de Nederlandse zeespiegelstanden en de complexiteit van waar daalt – of juist stijgt – de zee of onze eigen bodem en waardoor komt dat dan.

Dit alles alweer doorspekt met kleurrijke onderzoekers en hun stokpaardjes, en de vele onenigheden (over bijvoorbeeld de Jelgersma curve). Is de stijging van de zeespiegel in de laatste 8000 jaar langs onze kust nu een gladde geleidelijke aflopende curve of zitten er allerlei hobbels in? Kroonenberg blijft vrijwel het hele boek dicht bij de feiten, en menig inzicht is verrassend voor de lezer, zelfs bij ondergetekende. Ik tekende slechts hier en daar een klein foutje op. Zo is het abrasievlak bij Westward Ho! niet van Devoon maar van Carboon ouderdom en de hoeveelheid zonne-energie tijdens het Eemien is niet hoger dan nu, maar de verdeling van die zonne-energie is anders dan nu. Maar dat is bijzaak. De laatste twee hoofdstukken van het boek gaan natuurlijk over de recente en toekomstige zeespiegelveranderingen. En de menselijke invloed op de zeespiegel van de laatste honderd jaar en in de toekomst. Deze hoofdstukken lijken er een beetje bijgeplakt, alsof Kroonenberg daar toch iets over moet zeggen. Hij hoort niet bij de rabiate 'klimaat ontkenners', en de aanvallen op zijn relativerende houding in de hele klimaatproblematiek hebben hem wellicht kopschuw gemaakt. Toch moet ik zeggen dat dit deel het zwakst is onderbouwd.

Er zitten enkele bedenkelijke passages in. Publicaties over een versnelde zeespiegelstijging, o.a. door Rahmstorff en de Deltacommissie, worden eigenlijk zonder argumenten opzijgeschoven. Bij het opvoeren van de zgn. 'gezonde second opinion' van Fred Singer, vertelt hij er niet bij dat die een (zogenaamde) zeer controversiële en rabiate 'climate denier' is. Dat is nogal bedenkelijk. De zeespiegelhoogte metingen door een groot aantal satellieten doet hij af met de opmerking dat de omrekening van die gegevens niet juist gebeurt. Dat vind ik wel erg kort door de bocht. Zijn mening dat de mensheid – net als de vroege mensen in het Eemien – maar moet zien te leven met zeespiegelveranderingen, zoals hij dat levendig beschrijft in het hele boek, is wel leuk. Maar voor een mensheid die voor meer dan 50% zowat op zeeniveau leeft is dat nogal problematisch, en niet met het bouwen van een woonschip op te lossen! Aan de andere kant hebben we de, typisch geologische, relativerende blik van Kroonenberg wel nodig, anders komen we altijd in een van de uiterste kampen terecht. De kreet 'Just dig it' die we in veel reclames horen, laat mensen geloven dat je makkelijk onze thermostaat even kan terugzetten. Kroonenberg zelf ging daar in zijn vorige boek 'De menselijke maat' al tegen tekeer. Ook ik geloof daar niks van, we zullen ons moeten aanpassen, maar eenvoudig zal dat 'aanpassen' niet zijn! Ik kijk al uit naar een volgend boek, hopelijk even goed geschreven, waar hij zal moeten erkennen dat hij er deels naast zat, want de laatste gegevens over het versneld afsmelten van de Groenlandse ijskap heeft hij hier niet in kunnen meenemen!